

KUTSESTANDARD

Puukäsitööline, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Puukäsitööline, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

4. taseme puukäsitööline valmistab tööjooniste, kavandite või lihtsamate esemete järgi kvaliteetseid ja esteetilisi traditsioonilistes või kaasaegsetes põhitehnikates puidust käsitööesemeid. Ta vestab, tahub, punub, painutab, saeb, lõhestab, hõõveldab, puurib ja tapib, valmistab lihtsamaid vorme, ühendab detaile ja viimistleb esemeid. Ta oskab teha puitesemete lihtsamaid parandustöid. Tema tegevus hõlmab ka toore ja kuiva puitmaterjali varumist, säilitamist ja töötlemist.

Puukäsitööline, tase 4 juhendab oma oskuste piires kaastöötajaid. Ta võib töötada puutöõnduse ettevõtetes või tegutseda iseseisva ettevõtjana. Puukäsitööline on suuteline tegutsema ettevõtjana, turundama oma toodangut, suhtlema tellijatega ning osutama teenuseid.

Kutsealal tegutseb ka puukäsitööline, tase 3, kes teeb vastavalt etteantud juhenditele kvaliteetseid ja esteetilisi puidust käsitööesemeid või detaile puidutöö põhilistes tehnikates. Tavaliselt töötab ta iseseisvalt, keerukamate tööülesannete juures võib ta vajada juhendamist. Puukäsitööline, tase 3 osutab oma oskuste piires teenuseid allhanke korras jms.

A.2 Tööosad

A.2.1 Puidust käsitööesemete valmistamine

1. Esemekavandamine.
2. Tööprotsessi ettevalmistamine.
3. Töövahendite ettevalmistamine ja kasutamine.
4. Materjalide varumine ja kasutamine.
5. Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine.
6. Esemekavandamine.
7. Esemekavandamine.
8. Puitesemete parandamine.
9. Tööprotsessi dokumenteerimine.

A.2.2 Puukäsitööalane ettevõtlus

1. Ettevõtte tegevuse korraldamine.
2. Töötajate juhendamine.
3. Toote ja/või teenuse arendus.
4. Toodete ja/või teenuste esitlus ning müük.

Valitavad tööosad

A.2.3 Treimine

1. Materjali ettevalmistamine.
2. Töövahendite ettevalmistamine.
3. Vormide treimine.

A.2.4 Lihtsate täispuidust mööblitoodete valmistamine

1. Mööblitoote valmistamine. 2. Tehnikate kombineerimine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Töökoormus võib jaotuda ebaühtlaselt, vajadusel tuleb valmis olla hooajatööks. Töö on füüsiliselt pingutav ja sundasendit nõudev. Esineb kokkupuudet tolmu, müra või vibratsiooniga, mis võib kujutada ohtu tervisele (allergia vms), mistõttu on vaja kasutada isikukaitsevahendeid ning järgida tööohutusnõudeid.
A.4 Töövahendid
Traditsioonilised käsitööriistad, elektritööriistad ja puidutöötluspingid.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töös on olulised käeline osavus, püsivus, pühendumine, õpivalmidus ja vastutustunne.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Puukäsitööliseks saab õppida kutseõppeasutuses või kutsealal töötades/meistri käe all õppides.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Puukäsitööliline, puuesemete valmistaja.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.1, B.2.2 ja B.2.5 (läbiv kompetents). Lisaks on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.3 ja B.2.4.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.2.1 Puidust käsitööesemete valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad:	
1. kavandab eseme, arvestades vormi, kompositsiooni ja värvusõpetuse põhimõtetega ning lähtudes materjali eripärast ja kasutatavast tehnoloogiast; visandab oma idee tööjoonisena (joonistab ja/või joonestab), koostab ja loeb lihtsamate puitesemete (nt tappseotistega karp) tehnoloogilisi kaarte; planeerib etteantud eseme või kavandi põhjal töö käigu koos täiendavate lisadega (möödistused, joonised);	
2. planeerib tööde järjekorra ja tööülesande täitmiseks kuluva aja, arvestades tööde mahtu, toodete hulka ja tellija vajadusi;	
3. valib sobivad töövahendid ja seadmed, arvestades eseme valmistamiseks kasutatavat tehnikat; kontrollib tööriistade ja seadmete korrasolekut, järgib seadmete, töövahendite ja -riistade kasutamishuudeid ning hooldusnõudeid, vajadusel teeb lihtsamat hooldust;	
4. varub, säilitab ja töötleb toorest ja kuiva puitmaterjali, arvestades puitmaterjalide omadusi, kasutusvaldkondi, traditsioonilisi tavasid, nt sobiv aeg, koht; vajadusel kuivatab puidu vastavalt tööoperatsioonile ja valmistatavale esemele, arvestades puu kuivamise ja kuivatamise iseärasusi; hoiustab puitmaterjalid vastavalt edaspidise kasutamise eesmärgile; valmistab tööülesandest lähtuvalt ette tööks vajalikud materjalid ja tarvikud; arvestab materjalide kulu, järgib materjalikasutuses säästlikkuse ja keskkonnahoiu põhimõtteid;	
5. seab valmistusprotsessist lähtudes sisse ohutu ja käepärase töökoha ning hoiab selle korras;	
6. valmistab eseme tööjoonise või silmamõõdu alusel vestmise, tahumise (sh skulptuursed vormid), punumise, painutamise (sh keetmine, aurutamine), saagimise, lõhestamise, hõõveldamise, puurimise, punnimise ja tappimise teel;	
7. viimistleb eseme kirjamis-, põletamis-, keetmis- või immutamistehnikas;	
8. teeb lihtsamaid puitesemete parandustöid (nt korkimine, lappimine, jätkamine, liimimine), kasutades sobivaid tööriistu, -vahendeid ja materjale;	

9. dokumenteerib tööprotsessi esemete kordusvalmistamiseks ja kogemuse talletamiseks; teeb valmisesemete esitlemiseks fotod, kasutab neid oma toodete reklaamimiseks ja müügiks.

B.2.2 Puukäsitöölane ettevõtlus	EKR tase 4
--	-------------------

Tegevusnäitajad:

1. hindab tegutsemise eesmärgist lähtuvalt ettevõtluse võimalusi; valib talle sobiva ettevõtlusvormi; korraldab oma tegevust, arvestades kutsealast teavet ja õigusakte ning lähtudes väikeettevõtluse põhitõdedest; planeerib oma töö; teeb koostööd erinevate partneritega, sh võrgustikega, jälgides tegutsemise tõhusust;
2. vajadusel juhendab kaastöötajaid või koostööpartnereid oma oskuste piires;
3. kujundab sihtgrupist lähtudes toote ja/või teenuse; leiab oma tootele ja teenusele sobivaima teostusviisi, lähtudes sihtgrupist, logistikast, tasuvusest ja tootmisbaasist; kujundab toote ja/või teenuse hinna; korraldab toote pakendamise, vajadusel koostab kasutus- ja hooldusjuhendi;
4. organiseerib oma toodete ja/või teenuste esitluse ning müügi, arvestades nõudlust, võimalusi, tasuvust jm.

VALITAVAD KOMPETENSIID

Lisaks on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.3 ja B.2.4.

B.2.3 Treimine	EKR tase 4
-----------------------	-------------------

Tegevusnäitajad:

1. valmistab ette treimiseks sobiva materjali – nii toore kui kuiva puidu;
2. teritab treimiseks vajalikud lõikepeitlid ja seadistab treipingi, valib eesmärgipäraselt treipeitlite tüübid;
3. treib nii õonesvorme kui tsentrite vahel treitud vorme elektriajamil ja käsi- või jalgajamiga treipingil.

B.2.4 Lihtsate täispuidust mööblitoodete valmistamine	EKR tase 4
--	-------------------

Tegevusnäitajad:

1. valmistab mööblitootet, kasutades traditsioonilisi ja elektrilisi tööriistu ning puidutötluspinke; jälgib mööbli valmistamisel selle kasutusergonoomikat;
2. kombineerib eseme valmistamisel erinevaid tehnikaid, arvestades valmistoote kasutusotstarvet.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENSIID

B.2.5 Puukäsitöölaine, tase 4 kutset läbiv kompetents	EKR tase 4
--	-------------------

Tegevusnäitajad:

1. järgib oma tegevuses käsitöölise eetikanõudeid (vt lisa 1 Käsitöölise kutse-eetika); hoiab ja säilitab kultuuripärandit; arvestab eriala pärandiga (ajalugu, töötlemisviisid) ning eesti rahvakultuuri ajaloo, eripära ja traditsioonidega, rahvapärase puutöö ajaloo arengujoontega;
2. järgib oma tööga seotud õigusakte, sh autoriõiguse seadust;
3. säilitab ja arendab oma kutseoskusi; hoiab end kursis valdkonna tehnoloogiliste muutustega; annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi;
4. planeerib ja kasutab ressursse (nt inimesed, aeg, töövahendid, finantsid) efektiivselt ja säästlikult; jälgib tähtaegadest ning etappidest kinnipidamist;
5. tegutseb vastutustundlikult ja eesmärgipäraselt, arvestades töötervishoiu, keskkonnahoiu ja tööohutuse reegleid; kasutab isikukaitsevahendeid;
6. töötab tõhusalt meeskonnas; arvestab teistega ja täidab oma rolli meeskonnas;
7. reageerib tööprotsessis tekkinud eriolukordades adekvaatselt;
8. valib sihtgrupile vastava suhtlemisviisi; esitab teabe selgelt, loogiliselt ja sihtgrupile mõistetavalt;
9. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades ja Turvalisus (vt lisa 2 Digioskused);
10. kasutab nii kõnes kui kirjas korrektset eesti keelt klientide ja kolleegidega suhtlemiseks vajalikul tasemel; kasutab erialast terminoloogiat korrektselt; jagab ja vahetab tehnilist informatsiooni vähemalt ühes vöörkeeles.

Hindamismeetod(id):
Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-14112018-1.10/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Meelis Kihulane, Edev Eremit MTÜ Maret Lehis, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	13
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	14.11.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	13.11.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	7317 Puidust, punumis- jm materjalidest tooteid valmistavad käsitöömeistrid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Woodworker, level 4
C.3 Lisad	
Lisa 1 Käsitöölise kutse-eetika	
Lisa 2 Digioskused	